

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра фінансів

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради
29.04.2024
протокол № 05, п. 7

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 29.04.2024 № 68

**БЮДЖЕТНА СИСТЕМА /
BUDGET SYSTEM**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» /	«bachelor»
Галузь знань	07 Управління та адміністрування /	Management and administration
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок /	Finance, banking, insurance and stock market
Освітня програма	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок /	Finance, banking, insurance and stock market

Розробники: Інна Гнидюк, кандидат економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» – Гнидюк Інна, кандидат економічних наук, доцент

Обговорено та схвалено:

на засіданні кафедри фінансів від 15.04.2024 р. протокол №06;

на засіданні вченої ради обліково-фінансового факультету від 18.04.2024р. протокол №04.

Рецензенти: Олена ПРУТСЬКА, доктор економічних наук, професор

Микола КОПАЧЕВСЬКИЙ, директор Департаменту фінансів
Вінницької обласної військової адміністрації

Редактор: Фатєєва Т.

Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 02.05.2024 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний

Друк ксероксний. Ум. друк. арк.2,03 .

Обл.-вид. арк. 1,79. Тираж 2. Зам. № 99.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Роль і значення освітнього компоненту (ОК) «Бюджетна система» у підготовці фахівців визначається теоретико-прикладним характером цього ОК: у теоретичному плані вона повинна поглибити фундаментальні знання щодо макроекономічної сфери фінансової системи – державних фінансів; у прикладному плані – закласти базові знання з методики бюджетної роботи та сформувати навички проведення розрахунків показників бюджету.

Вивчення ОК «Бюджетна система» посідає важливе місце в загальній структурно-логічній схемі підготовки фахівців освітнього рівня молодший бакалавр та ґрунтується на засвоєнні таких дисциплін як «Економічна теорія» та «Фінанси, гроші та кредит».

Метою вивчення ОК «Бюджетна система» є надання студентам теоретичних та практичних знань з організації та функціонування бюджетної системи та бюджетної політики. Важливим при цьому є вивчення сутності бюджетних відносин і характеру їх впливу на суспільство, розкриття законів побудови і функціонування бюджетної системи, теоретичних засад системи державного фінансового регулювання в ринковій економіці.

Предметом вивчення ОК є сукупність відносин з приводу формування і використання централізованого фонду грошових коштів держави (бюджету), призначеного для забезпечення виконання державою своїх функцій.

Основними **завданнями** курсу «Бюджетна система» є: вивчення теоретичних основ формування і використання бюджету, бюджетного устрою і принципів побудови бюджетної системи; вивчення місця та ролі бюджету в фінансовій системі; засвоєння теоретичних основ формування і використання бюджету держави; засвоєння теоретичних та практичних знань щодо організації виконання дохідної та видаткової частин бюджету; оволодіння знаннями щодо механізму складання, затвердження та виконання бюджету; формування знань з питань державного кредиту та управління державним боргом; вивчення процесу формування та розподілу міжбюджетних трансфертів.

У процесі вивчення ОК «Бюджетна система» студенти мають набути наступні **компетентності**:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування та фондові ринки).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування *та фондового ринку*.

Програмні результати навчання:

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування *та фондові ринки*).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування *та фондового ринку*.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Для досягнення зазначених вище цілей цикл аудиторних навчальних занять обов'язково доповнюється самостійною роботою студентів

Міждисциплінарні зв'язки: робоча програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів та базується на вивченні таких обов'язкових освітніх компонентів, як «Правознавство», «Фінанси, гроші та кредит», «Економічна теорія», «Податкова система»

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Для очної (денна, вечірня) форми навчання поточна робота оцінюється в 100 балів, підсумковий контроль (екзамен) оцінюється в 100 балів.

До екзамену допускаються всі здобувачі вищої освіти, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів.

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компоненту для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену.

Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компоненту, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені).

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компоненту для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу від 07.02.2022 № 38 (зі змінами).

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право звернутися із проханням перегляду оцінки, одержаної на екзамені, відповідно до Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів від 07.02.2022 № 32.

**Обсяг освітнього компоненту в кредитах та його розподіл
(тематичний план)**

Теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	всього	з них				
		лекції	практ.	СРС		
Тема 1. Сутність, призначення та роль бюджету держави	7	2	2	3	В, РПЗ	3
Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави	7	2	2	3	В, Е	3
Тема 3. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи	7	2	2	3	В, РМГ	3
Тема 4. Бюджетна політика та бюджетний механізм	7	2	2	3	Д, П, Т	3
Тема 5. Бюджетний процес та його учасники	7	2	2	3	В, РМГ	3
Тема 6. Система доходів бюджету	12	2	4	6	В, П, Д, Т, РПЗ	6
Тема 7. Система видатків бюджету	12	2	4	6	В, П, Д, Т, РПЗ	6
Тема 8. Міжбюджетні відносини та система бюджетного вирівнювання	12	2	4	6	В, П, Д, Т, РПЗ	6
Тема 9. Профіцит бюджету. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	12	2	4	6	В, Р, К, Т	6
Тема 10. Державне кредитування бюджету та державні гарантії	7	2	2	3	Д, П, Т	3
Тема 11. Бюджетні установи та основи їх кошторисного фінансування	12	2	4	6	В, Е, Т, РПЗ	6
Тема 12. Видатки бюджету на економічну діяльність та науку	12	2	4	6	В, РПЗ, Т, Д, П	6
Тема 13. Видатки бюджету на соціальний захист і соціальну сферу	12	2	4	6	В, П, Д, Т, К	6
Тема 14. Видатки бюджету на оборону та управління	12	2	4	6	В, Е, Т, РПЗ	6
Тема 15. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	7	2	2	3	В, Е	3
Тема 16. Бюджетна безпека держави	7	2	2	3	В, РПЗ	3
Тема 17. Бюджетний ризик-менеджмент	7	2	2	3	Д, П, Т	3
Індивідуальне завдання	21			21	ІЗ	25
Всього	180/6	34	50	96		100
Підсумковий контроль	Екзамен					

Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах:

В – відповідь на практичних заняттях – 1 бал.

РПЗ – розв’язання практичних завдань – 2 бали.

УД – участь у дискусії – 1 бал.

Е – есе – 2 бал.

Т – тестування – 1 бал.

Р – реферат – 2 бали.

К – кейс-стаді – 2 бали.

РМГ – робота в малих групах – 2 бали.

Д – доповідь – 1 бали.

П – презентація – 1 бали.

КР – курсова робота.

ІЗ – індивідуальні завдання – 25 балів (розробка ментальної карти/ розробка проєкту/ участь у наукових заходах).

Загальна сума за поточну навчальну роботу (аудиторну та самостійну) за семестр – 100 балів.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Тема 1. Сутність, призначення та роль бюджету держави

Соціально-економічна суть, необхідність, призначення бюджету держави. Сутність держави як визначальний фактор формування бюджету. Бюджет держави як економічна категорія. Роль і місце бюджету в системі розподільчих в перерозподільчих фінансових відносин. Бюджетна централізація ВВП та її об'єктивні межі. Забезпечення оптимальних пропорцій розподілу і перерозподілу ВВП. Бюджетні важелі впливу на забезпечення економічного й соціального розвитку. Бюджетна модель суспільства. Місце та роль бюджету у системі фінансових ресурсів суспільства. Бюджет як централізований фонд грошових коштів держави, його характерні ознаки. Бюджетні потоки.

Функції бюджету, їх характеристика, взаємозв'язок та особливості прояву в умовах ринкового середовища.

Бюджет як економічна категорія. Характерні ознаки бюджетних відносин: всеохоплюючий і перерозподільчий характер, законодавче регулювання, фондовий характер концентрації державних коштів. Бюджет як фінансовий план, склад і структура його доходів і видатків. Бюджет як централізований фонд грошових коштів держави.

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави

Місце і роль державного бюджету у системі фінансових планів. Державний бюджет як основний фінансовий план. Взаємозв'язок державного бюджету з іншими фінансовими планами в Україні. Відмінності між бюджетом як фінансовим планом та бюджетом як економічною категорією.

Правовий характер бюджету, його чинники. Закон про Державний бюджет України та його взаємозв'язок з іншими законами, що функціонують в Українській державі. Місце і роль бюджету у системі фондів грошових коштів.

Державний бюджет як централізований фонд грошових коштів держави, його характерні ознаки. Місце і роль бюджету у фінансовій системі України. Державний бюджет як центральна ланка фінансової системи. Взаємозв'язок державного бюджету з іншими ланками фінансової системи України. Поняття бюджетного періоду.

Складові бюджету. Загальний і спеціальний фонди бюджету, їхнє призначення.

Бюджетна класифікація: необхідність, сутність і принципи побудови, характеристика підрозділів. Класифікація доходів бюджету, видатків бюджету, фінансування бюджету і боргу. Місцеві бюджети як складова бюджетної системи, їхня роль у соціально-економічному розвитку регіонів.

Необхідність бюджетного планування для якісного функціонування бюджетної системи. Економічний зміст бюджетного планування. Основні принципи бюджетного планування. Етапи і методи бюджетного планування.

Планування і прогнозування бюджетних ресурсів, які мобілізуються місцевими бюджетами. Завдання планування надходжень доходів у місцеві бюджети. Контроль за своєчасним надходженням доходів у місцеві бюджети.

Бюджетне прогнозування, його етапи та методи.

Тема 3. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи

Бюджетний устрій і бюджетна система. Основи бюджетного устрою: види бюджетів, принципи побудови бюджетної системи, розмежування доходів і видатків між бюджетами, взаємовідносини між бюджетами.

Склад і структура бюджетної системи України. Поєднання централізованих і децентралізованих бюджетів як основа демократичного бюджетного устрою.

Принципи, на яких ґрунтується бюджетна система України: єдності, збалансованості, самостійності, повноти, обґрунтованості, ефективності, субсидіарності, цільового використання бюджетних коштів, справедливості і неупередженості, публічності та прозорості, відповідальності учасників бюджетного процесу. Сутність принципів бюджетної системи.

Альтернативні принципи встановлення взаємозв'язку між централізованими і децентралізованими бюджетами: єдність бюджетної системи та автономність кожного бюджету. Визначальні ознаки єдності бюджетної системи, передумови її встановлення. Законодавче визначення бюджету держави як єдиного фонду грошових коштів. Переваги і недоліки бюджетної системи, побудованої на принципі єдності. Поняття і характерні ознаки принципу автономності бюджетів, його забезпечення. Автономність бюджетів як визначальна передумова раціональної та ефективною фінансової діяльності місцевих органів влади й управління.

Тема 4. Бюджетна політика та бюджетний механізм

Бюджет як інструмент економічної політики держави. Зміст та значення бюджетної політики, її взаємозв'язок з економікою.

Мета та основи завдання бюджетної політики. Підґрунтя, порядок визначення основних напрямків бюджетної політики на наступний бюджетний період, їх зміст.

Головні напрями бюджетної політики України. Характеристика основних напрямків бюджетної політики щодо доходів, видатків, фінансового забезпечення інвестицій, соціального захисту населення.

Бюджетна політика у вирішенні проблем сприяння процесу макроекономічної стабілізації та структурної перебудови економіки; подоланні платіжної кризи і подальшому вдосконаленні податкової політики; вдосконаленні взаємовідносин центральних та регіональних органів влади.

Бюджетний механізм як інструмент реалізації бюджетної політики держави, його структура. Зміни в бюджетному механізмі під впливом економічних і соціальних умов. Необхідність та шляхи активізації механізму бюджетного впливу на суспільне виробництво в сучасних умовах. Складові бюджетного механізму.

Тема 5. Бюджетний процес та його учасники

Бюджетний процес в Україні, його суть, особливості та етапи.

Суть, принципи і завдання бюджетного планування в сучасних умовах господарювання. Бюджетне планування як складова фінансового планування. Місце і роль бюджетного планування у системі соціально-економічного планування в Україні. Економічні основи бюджетного планування в умовах ринкових відносин. Етапи та методи бюджетного планування.

Бюджетна декларація. Порядок складання проекту Державного бюджету України. Підготовча робота до складання проекту бюджету, характеристика основних етапів його складання. Функції Міністерства фінансів України, інших міністерств і відомств, органів місцевого самоврядування та виконавчої влади у процесі складання проекту бюджету. Розгляд і затвердження Державного бюджету України.

Порядок складання, розгляд і затвердження місцевих бюджетів в Україні.

Організація роботи з виконання бюджетів, роль і завдання фінансових органів. Функції фінансових органів у процесі виконання бюджетів.

Виконання дохідної частини бюджетів і роль органів Державної казначейської служби України та Державної податкової служби України. Функції, права та обов'язки органів Державної податкової адміністрації і Державної казначейської служби України у процесі виконання бюджетів.

Бюджетні призначення та асигнування, їхня характеристика.

Фінансування видатків бюджетів. Принципи і методи фінансування з бюджету. Організація виконання видаткової частини бюджетів. Функції органів Державної казначейської служби України і фінансових органів у процесі виконання видаткової частини бюджетів. Особливості фінансування видатків з бюджету в умовах ринкових відносин.

Порядок зміни бюджетних призначень і внесення змін до затвердженого бюджету.

Гендерне бюджетування у бюджетному процесі. Участь громадськості в бюджетному процесі.

Тема 6. Система доходів бюджету

Соціально-економічний зміст доходів бюджетів, методи їхнього формування та джерела. Склад і структура доходів бюджетів, їхня класифікація, принципи і порядок розподілу між окремими ланками бюджетної системи.

Правове регулювання процесу формування доходів. Податкова форма фінансових взаємовідносин держави та суб'єктів господарювання.

Доходи державного та місцевих бюджетів.

Загальна характеристика податкових надходжень до бюджетів. Роль і місце податкових надходжень у доходах бюджетів.

Неподаткові надходження до бюджету та їхня характеристика. Роль і місце неподаткових надходжень у доходах бюджетів.

Загальна характеристика доходів від операцій з капіталом: надходження від продажу основного капіталу; надходження від продажу державних запасів товарів; надходження від продажу землі та нематеріальних активів; податки на фінансові операції та операції з капіталом.

Тема 7. Система видатків бюджету

Видатки бюджетів, їхня сутність, класифікація, принципи і порядок розподілу між окремими ланками бюджетної системи України.

Функції держави, їхній вплив на склад і структуру видатків бюджету. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку. Галузева і цільова структура бюджетних видатків. Оптимізація структури видатків бюджету, її критерії.

Тема 8. Міжбюджетні відносини та система бюджетного вирівнювання

Соціально-економічний зміст і мета міжбюджетних відносин. Суб'єкти міжбюджетних відносин. Загальні засади регулювання міжбюджетних відносин. Форми руху бюджетних ресурсів у процесі міжбюджетних відносин. Основні способи розмежування доходів і видатків між бюджетами. Причини територіальних відмінностей у формуванні доходів та у складі й обсягах видатків місцевих бюджетів.

Бюджетне регулювання, його необхідність та особливості здійснення. Завдання бюджетного регулювання. Види бюджетного регулювання. Мета і шляхи досягнення вертикального і горизонтального бюджетного регулювання.

Фінансове вирівнювання. Методи бюджетного регулювання. Поняття та види міжбюджетних трансфертів. Характерні особливості дотації, субвенцій, коштів, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів. Проблеми удосконалення системи міжбюджетних відносин в Україні

Тема 9. Профіцит бюджету. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

Бюджетний профіцит та дефіцит, його сутність, причини виникнення, соціально-економічні наслідки. Економічна природа і механізм утворення дефіциту бюджету. Стан бюджету: рівновага доходів і видатків, бюджетний профіцит, бюджетний дефіцит. Чинники, що впливають на стан бюджету. Причина і основні наслідки дефіцитного фінансування державної діяльності. Основні чинники визначення бюджетного дефіциту в Україні в сучасних умовах. Аналіз діючої практики фінансування бюджетного дефіциту. Оптимальні джерела покриття бюджетного дефіциту

Бюджетний дефіцит як основний чинник державного кредиту. Роль і місце державного кредиту в покритті дефіциту бюджету. Передумови державного кредиту: наявність кредиторів, в яких є вільні кошти; довіра з боку кредиторів до держави; зацікавленість у наданні позик. Платоспроможність держави у погашенні боргів і виплаті доходу.

Тема 10. Державне кредитування бюджету та державні гарантії

Сутність та особливості державного кредитування бюджету. Кредитор. Держава як кредитор. Первинний та вторинний розподіл кредитних ресурсів. Особливості державного кредитування. Послідовність здійснення операцій з надання кредитів за рахунок коштів державного бюджету.

Класифікація державного кредитування. Динаміка державного кредитування за класифікацією кредитування бюджету в Україні. Динаміка державного кредитування за програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету в Україні. Динаміка державного кредитування за функціональною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету в Україні. Основні причини систематичного неповернення кредитів.

Держава як гарант. Сутність державних гарантій. Гарант, гарантійне зобов'язання. Підстави надання державних та місцевих гарантій. Внутрішні та

зовнішні державні гарантії. Гарантований державний борг. Прострочена заборгованість суб'єкта господарювання перед державою за кредитом (позикою), залученими під державні гарантії.

Тема 11. Бюджетні установи та основи їх кошторисного фінансування

Поняття бюджетної установи. Критерії зарахування установ до бюджетних. Права бюджетних установ. Реєстрація та взяття на облік бюджетних установ як платників податків.

Відкриття бюджетній установі рахунків. Види рахунків які відкриваються бюджетній установі.

Кошторис доходів та видатків бюджетної установи. Порядок складання кошторису бюджетними установами України. Зміни до затвердженого кошторису і штатного розкладу у процесі їх виконання. Формування доходної частини кошторису. Основні складові витрат бюджетних установ. Алгоритм складання кошторисів. Види кошторисів та їхня структура. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ

Використання програмно-цільового методу в бюджетному фінансуванні.

Тема 12. Видатки бюджету на економічну діяльність та науку

Роль бюджету у становленні економіки ринкового типу. Необхідність видатків бюджетів на розвиток народного господарства, їхня роль і місце у розвитку економіки, склад, структура і класифікація. Бюджет і структурна перебудова економіки України. Напрями і форми бюджетного фінансування народного господарства.

Бюджетні інвестиції, їхні види. Капітальні вкладення і джерела їхнього фінансування. Конкурсний відбір об'єктів бюджетного інвестування, його завдання і критерії. Порядок планування та фінансування капітальних вкладень.

Особливості планування і фінансування видатків на розвиток промисловості та енергетики, будівництва, транспорту, дорожнього господарства, зв'язку, телекомунікацій та інформатики, інших послуг, пов'язаних з економічною діяльністю.

Видатки бюджету на розвиток сільського господарства, лісового господарства, рибальства і мисливства. Особливості планування та фінансування операційних видатків.

Видатки бюджетів на розвиток місцевої інфраструктури та комунальної власності. Роль бюджетів у розвитку науки в Україні.

Склад видатків на науку та джерела їхнього фінансування. Порядок планування і фінансування видатків наукових установ.

Тема 13. Видатки бюджету на соціальний захист і соціальну сферу

Необхідність, суть, форми і види соціального захисту населення. Економічний зміст соціального захисту населення, джерела його фінансування. Роль бюджету у виконанні програми соціального захисту населення в Україні. Склад видатків на соціальний захист населення, порядок їхньої виплати.

Фінансування установ і заходів із соціального забезпечення. Роль бюджетів у розвитку соціальної сфери в Україні. Особливості, форми, методи і джерела фінансового забезпечення соціальної сфери.

Роль бюджетів у розвитку освіти в Україні. Бюджетні навчальні заклади, особливості організації їхньої діяльності. Джерела фінансового забезпечення освіти. Склад, структура і динаміка видатків на освіту в Україні, особливості їхнього планування і фінансування.

Оперативно-мережеві показники загальноосвітніх шкіл, їхня характеристика і порядок визначення. Штати і система оплати праці в загальноосвітніх школах. Тарифікація педагогічних працівників і планування фонду заробітної плати. Поточні та капітальні видатки шкіл. Порядок складання і затвердження кошторисів загальноосвітніх шкіл та визначення доходів і видатків за окремими елементами.

Особливості планування і фінансування видатків на утримання дитячих дошкільних, інтернатних та інших закладів освіти. Економічна і контролююча робота фінансових органів у процесі планування та фінансування видатків на освіту. Роль бюджетів у забезпеченні підготовки кадрів.

Система підготовки кадрів в Україні, особливості її функціонування і розвитку. Джерела фінансового забезпечення закладів підготовки кадрів. Склад, структура, динаміка видатків на підготовку кадрів в Україні, особливості їхнього планування і фінансування.

Оперативно-мережеві показники по вищій школі, їхнє значення та порядок визначення. Штати і система оплати праці у вищій школі. Порядок складання і затвердження кошторисів вищих навчальних закладів та визначення доходів і видатків за окремими елементами.

Особливості планування і фінансування видатків на утримання професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів. Економічна і контролююча робота у процесі планування і фінансування видатків на підготовку кадрів.

Роль бюджетів у розвитку системи охорони здоров'я в Україні. Бюджетні заклади охорони здоров'я, організація їхньої діяльності. Склад, структура і динаміка видатків на охорону здоров'я, особливості їхнього планування і фінансування. Фінансування медичних установ за нормативами бюджетних видатків на одного жителя. Особливості організації фінансової діяльності закладів охорони здоров'я в умовах страхової медицини.

Оперативно-мережеві показники установ охорони здоров'я, їхнє значення, види і порядок визначення. Штати та система оплати праці в установах охорони здоров'я. Тарифікація медичних працівників і порядок планування фонду заробітної плати. Порядок складання і затвердження кошторисів закладів охорони здоров'я та визначення доходів і видатків за окремими елементами. Економічна і контролююча робота фінансових органів у процесі планування і фінансування видатків на охорону здоров'я.

Роль бюджетів у розвитку фізичної культури і спорту, державній підтримці олімпійського руху. Склад видатків на фізичну культуру і спорт, особливості їхнього планування і фінансування.

Тема 14. Видатки бюджету на оборону та управління

Фінансові та політичні аспекти видатків держави на оборону. Військова

доктрина країни та її вплив на рівень видатків на оборону. Склад і характеристика видатків на оборону, порядок їхнього планування та фінансування.

Система і структура органів управління в Україні та джерела їхнього фінансового забезпечення.

Видатки бюджетів на державне управління, їхній склад і характеристика.

Видатки на утримання органів законодавчої, виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Видатки на судові та правоохоронні органи. Видатки на утримання фінансових, фіскальних і митних органів.

Порядок планування та фінансування видатків бюджетів на управління

Тема 15. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу

Державний борг як наслідок існування державного кредиту.

Сутність державного кредиту. Систематизація державного кредиту згідно з критерієм ролі держави у кредитних відносинах. Держава як позичальник і гарант повернення кредиту.

Сутність державного боргу. Обсяг державного боргу. Класифікація державного боргу. Поточний і капітальний борг держави. Зовнішній і внутрішній державний борг. Державний прямий і державний гарантований борг. Короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий державний борг. Класифікація державного боргу за типами кредитора та боргового зобов'язання. Обслуговування державного боргу.

Функції Державного казначейства України щодо обслуговування державного боргу. Реструктуризація державного боргу.

Методи реструктуризації державного боргу.

Формування та обслуговування гарантованого державного боргу.

Надання гарантій уряду на умовах валютної самокупності.

Тема 16. Бюджетна безпека

Бюджетна безпека як визначальний чинник соціально-економічного розвитку держави. Бюджетна безпека держави як складова фінансової безпеки. Роль бюджетної безпеки. Характерні економічні ознаки бюджетної безпеки. Основні групи чинників, що визначають бюджетну безпеку держави. Рівні економічної безпеки. Джерела загроз бюджетній безпеці держави.

Механізм забезпечення бюджетної безпеки. Цілі бюджетної безпеки. Система індикаторів бюджетної безпеки та їх розвиток. Методичний інструментарій, який визначає бюджетну безпеку. .

Тема 17. Бюджетний ризик-менеджмент

Бюджетні ризики: суть та види. Чинники бюджетних ризиків на стадіях бюджетного процесу. Основні взаємозв'язки складових бюджетних ризиків у рамках бюджетного процесу.

Сутність та сучасні технології управління бюджетними ризиками. Об'єкт і суб'єкт; принципи, завдання та цілі (у рамках загальної стратегії); етапи та інструментарій (технологія) управління бюджетними ризиками. Взаємозв'язок

елементів системи бюджетного ризик-менеджменту. Стратегія ризик-менеджменту. Стратегічний менеджмент бюджетних ризиків. Тактичний менеджмент бюджетних ризиків. Підходи до вимірювання бюджетних ризиків.

Ризики дохідної частини бюджету. Ризик порушення бюджетного і податкового законодавства. Ризики оптимізації оподаткування. Ризики ухилення від оподаткування. Ризики надвитратності. Ризики настання несприятливих подій у національній економіці.

Ризики податкових доходів бюджету. Екзогенні та ендегенні чинники, що впливають на ступінь визначення податкового ризику. Характеристика суб'єктів господарювання відповідного рівня ризику.

Управління бюджетними ризиками видатків. Суб'єкти ризик-менеджменту видаткової частини бюджету. Ризик-менеджмент бюджетних видатків на стадіях бюджетного процесу. Основні складові управління та контролю за ризиками видаткової частини бюджету. Основні завдання оцінювання ризиків затвердження та виконання бюджетних програм (ризиків бюджетних видатків). Зовнішній аудит бюджету.

Методи мінімізації негативного впливу ризиків обсягу дефіциту бюджету. Класифікація боргових ризиків держави. Види ризиків в управлінні державним боргом. Борговий ризик-менеджмент держави. Процес боргового ризик-менеджменту. Оцінювання рівня боргових ризиків. напрямки вдосконалення боргового ризик-менеджменту в Україні.

Структура навчальної дисципліни

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>Аналізувати сутність та основні принципи бюджету держави. Пояснювати його призначення та роль у фінансовому управлінні. Розуміти основні функції бюджету як інструменту реалізації економічної та соціальної політики держави. Характеризувати процес складання та виконання бюджету та його взаємозв'язок з іншими економічними інструментами. Усвідомлювати важливість бюджету як засобу забезпечення фінансової стійкості та розвитку країни.</p>	<p>Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави Лекція №1</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджет як економічна категорія, його ознаки та призначення 2. Функції бюджету 3 Роль і місце бюджету в державному регулюванні соціально-економічного розвитку 4. Бюджетне право і його роль у побудові бюджетної системи <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 2; 5 Інтернет-джерела:4, 12</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Виконання індивідуального завдання на теми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія бюджетних відносин в Україні 2. Фінансові протиріччя у суспільстві, пов'язані з формуванням бюджету, та способи їх розв'язання. 3. Бюджет, як віддзеркалення економічної, соціальної й міжнародної політики держави. <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття №1</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна природа та сутність бюджету 2. Бюджет як економічна категорія 3. Функції, призначення та роль бюджету 4. Правовий характер бюджету 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">3</p> <p style="text-align: center;">2</p>
<p>Аналізувати бюджет як основний фінансовий план держави з точки зору його структури, складових та функцій. Пояснювати роль бюджету у формуванні та реалізації</p>	<p>Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави Лекція №2</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст та характерні риси бюджету як основного фінансового плану держави 2. Бюджетна класифікація 3. Бюджетне планування та прогнозування <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 2-4 Інтернет-джерела:4, 12</p>	<p style="text-align: center;">2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>фінансової політики. Розуміти механізми складання, затвердження та виконання бюджету та їхнє значення для економічного розвитку держави. Характеризувати основні принципи бюджетної системи як інструменту забезпечення фінансової стабільності та соціально-економічного розвитку.</p>	<p align="center">Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем: 1. Місце Держбюджету в системі фінансових планів України 2. Бюджет — основний фінансовий план держави. 3. Бюджет як інструмент реалізації соціально-економічних програм 4. Вплив програмно-цільового методу на якість формування і виконання бюджету 5. Структуру бюджетної класифікації з врахуванням останніх змін до Бюджетного Кодексу Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань в СУН «MOODLE»</p>	3
	<p align="center">Практичне заняття №2</p> <p>Питання до заняття 1. Структура бюджету як основного фінансового плану держави 2. Сутність та призначення бюджетної класифікації 3. Види бюджетної класифікації та їх характеристика 4. Індикативні показники бюджетного планування та прогнозування</p>	2
<p>Аналізувати бюджетний устрій та побудову бюджетної системи як ключові елементи фінансового управління державою. Пояснювати структуру та організацію бюджетних відносин. Розуміти принципи та принципові аспекти функціонування бюджетної системи. Характеризувати основні складові бюджетного устрою та їхню роль у фінансовому забезпеченні державних програм та проектів. Усвідомлювати важливість ефективного функціонування бюджетної системи</p>	<p align="center">Тема 3. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи Лекція №3</p> <p>План лекції 1. Основи бюджетного устрою 2. Поняття та структура бюджетної системи 3. Розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи 4. Бюджетні права та повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 1-8 Інтернет-джерела:4; 8; 12</p>	2
	<p align="center">Самостійна робота студентів.</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем: 1. Повноваження та функції державних органів, що забезпечують функціонування бюджетної системи. 2. Організація інформаційного забезпечення бюджетної системи 3. Розпорядники бюджетних коштів. 4. Роль державного бюджету в регіональному, галузевому і соціальному перерозподілі. Індивідуальне завдання: Бюджетна система України та однієї із зарубіжних країн (порівняльна характеристика). Підготовка до практичного заняття. Виконання т завдань в СУН «MOODLE»</p>	3
<p>Усвідомлювати важливість ефективного функціонування бюджетної системи</p>	<p align="center">Практичне заняття №3</p> <p>Питання до заняття 1. Організаційні засади бюджетного устрою</p>	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
для забезпечення фінансової стабільності та розвитку країни.	2. Принципи побудови бюджетної системи 3. Вплив реформи децентралізації на бюджетну систему України	
Аналізувати бюджетну політику та бюджетний механізм як основні інструменти фінансового управління державою. Пояснювати їхні основні завдання та принципи.	<p align="center">Тема 4. Бюджетна політика та бюджетний механізм Лекція №4</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> Сутність бюджетної політики та чинники, що її визначають Види та напрями реалізації бюджетної політики Бюджетний механізм, його складові. <p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Основні: 1-6 Додаткові: 3; 5 Інтернет-джерела: 1; 7, 12</p>	2
Розуміти механізми формування, здійснення та контролю бюджетних рішень. Характеризувати основні напрями та інструменти бюджетної політики. Усвідомлювати важливість ефективного функціонування бюджетного механізму для забезпечення фінансової стабільності та розвитку країни.	<p align="center">Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> Регуляторна політика і бюджетні інструменти фінансового регулювання економічного циклу Характеристика основних напрямів бюджетної політики щодо доходів, видатків Характеристика основних напрямів бюджетної політики щодо фінансового забезпечення інвестицій. Характеристика основних напрямів бюджетної політики щодо соціального захисту населення. Роль бюджетного механізму в регулюванні економічних і соціальних процесів у державі <p>Підготувати доповідь про бюджетну політику на наступний рік Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань в СУН «MOODLE»</p>	3
	<p align="center">Практичне заняття №4</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> Бюджетна політика: мета, зміст та значення в розвитку економіки. Основні напрямки бюджетної політики України в різні бюджетні періоди. Призначення та структура бюджетного механізму Характеристика підсистем бюджетного механізму 	2
Аналізувати бюджетний процес та його етапи з урахуванням основних учасників. Пояснювати ролі та функції кожного учасника у складанні, затвердженні, виконанні та контролі за	<p align="center">Тема 5. Бюджетний процес та його учасники Лекція №5</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> Поняття та принципи бюджетного процесу Стадії та учасники бюджетного процесу Процедури складання, розгляду, затвердження та виконання бюджету Прозорість та участь громадськості у бюджетному процесі <p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Основні: 1-6 Додаткові: 2; 6; 8</p>	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>виконанням бюджету. Розуміти механізми взаємодії між учасниками бюджетного процесу. Характеризувати особливості діяльності та вплив кожного учасника на бюджетні рішення та фінансову політику держави.</p>	<p>Інтернет-джерела: 1; 3; 4; 12</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем: 1. Порядок доведення асигнувань розпорядникам та одержувачам коштів державного бюджету. 2. Причини оформлення попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства 3. Формування та консолідація інформації за зобов'язаннями розпорядників і одержувачів бюджетних коштів 4. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства Індивідуальне завдання: 1. Дослідити та проаналізувати особливості бюджетного процесу поточного року. Визначити дотримання термінів проходження стадій бюджетного процесу. 2. Дослідити дати затвердження Закону України «Про Державний бюджет» за останні десять років. Проаналізувати їх відповідність термінам бюджетного процесу. Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань в СУН «MOODLE»</p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття №5</p> <p>Питання до заняття 1. Складання бюджетної декларація та проекту Закону про Державний бюджет 2. Розгляд, прийняття та виконання Закону про Державний бюджет України 3. Складання, розгляд і затвердження місцевих бюджетів 4. Виконання та звітність місцевих бюджетів 5. Інтеграція гендерного підходу в бюджетний процес 6. Участь громадськості в бюджетному процесі</p>	<p>3</p> <p>2</p>
<p>Аналізувати склад та структуру доходів державного бюджету. Пояснювати джерела їх формування та механізми збирання. Розуміти вплив різних видів доходів на</p>	<p>Тема 6. Система доходів бюджету Лекція №6</p> <p>План лекції 1. Склад та характеристика доходів бюджетів, їх класифікація 2. Податкові надходження. Неподаткові надходження 3. Доходи від операцій з капіталом. Офіційні трансферти Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 1-3; 5 Інтернет-джерела: 1-5; 11; 12</p>	<p>2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>фінансову стійкість держави. Характеризувати основні компоненти та тенденції розвитку системи доходів бюджету. Усвідомлювати важливість ефективного управління цією системою для забезпечення фінансової стабільності та соціально-економічного розвитку країни.</p>	<p align="center">Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем: 1. Податки як основне джерело доходів бюджету 2. Роль неподаткових надходжень в доходах бюджету 3. Особливості фінансування видатків державного бюджету Індивідуальне завдання: Здійснити аналіз динаміки доходів одного із місцевих бюджетів України (на вибір) за останні п'ять років. Зробити відповідні висновки та пропозиції. Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань в СУН «MOODLE»</p> <p align="center">Практичне заняття №6</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи та джерела формування доходів бюджетів 2. Склад та структура доходів Державного бюджету 3. Склад та структура доходів місцевих бюджетів 4. Розподіл податкових доходів між державним та місцевими бюджетами <p align="center">Практичне заняття №7</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика неподаткових доходів державного бюджету 2. Доходи від операцій з капіталом державного бюджету та їх характеристика 3. Поняття, види та роль офіційних трансфертів у бюджетному регулюванні України 4. Надходження до цільових фондів державного бюджету, їх характеристика 	<p align="center">6</p> <p align="center">2</p> <p align="center">2</p>
<p>Аналізувати структуру та розподіл видатків державного бюджету. Пояснювати призначення та напрямки витрат, розуміти вплив різних програм та видів витрат на соціально-економічний розвиток країни.</p>	<p>Тема 7. Система видатків бюджету Лекція №7</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність видатків бюджету, їх класифікація 2. Види видатків бюджетів. Джерела та забезпечення здійснення видатків бюджетів. Розмежування видатків між бюджетами 3. Бюджетне фінансування, його сутність, форми і методи 4. Розпорядники бюджетних коштів <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 1-3; 5 Інтернет-джерела: 1-5; 11; 12</p>	<p align="center">2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>Характеризувати основні компоненти та особливості системи видатків бюджету.</p> <p>Усвідомлювати важливість раціонального управління цими ресурсами для досягнення стратегічних цілей та завдань країни.</p>	<p align="center">Самостійна робота студентів.</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> Особливості структури бюджетних видатків в умовах бюджетної децентралізації Програмно-цільовий метод – механізм забезпечення ефективного використання бюджетних коштів Видатки місцевих бюджетів України Витрати і видатки бюджету: суть і відмінності. <p>Індивідуальне завдання: Здійснити аналіз динаміки видатків одного із місцевих бюджетів України (на вибір) за останні п'ять років. Зробити відповідні висновки та пропозиції. Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань в СУН «MOODLE»</p>	6
	<p align="center">Практичне заняття №8</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> Соціально-економічна сутність та класифікація видатків бюджету держави Класифікація видатків бюджету Принципи, форми, методи бюджетного фінансування 	2
	<p align="center">Практичне заняття №9</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> Склад видатків Державного бюджету України Видатки місцевих бюджетів, їх склад та характеристика Розпорядники бюджетних коштів та характеристика їхніх функцій 	2
<p>Аналізувати міжбюджетні відносини та систему бюджетного вирівнювання як важливий елемент фінансової системи держави.</p> <p>Пояснювати суть та механізми міжбюджетних відносин та бюджетного вирівнювання.</p>	<p>Тема 8. Міжбюджетні відносини та система бюджетного вирівнювання</p> <p align="center">Лекція №8</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> Зміст і складові міжбюджетних відносин. Методи бюджетного регулювання Законодавче забезпечення бюджетного регулювання Види міжбюджетних трансфертів. Розподіл та порядок надання міжбюджетних трансфертів <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 1-8 Інтернет-джерела: 1- 12</p>	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>Розуміти основні принципи та цілі цих процесів. Характеризувати механізми перерозподілу коштів між різними рівнями бюджетної системи та їхній вплив на фінансову стабільність та розвиток країни. Усвідомлювати важливість забезпечення справедливості та ефективності системи міжбюджетних відносин для забезпечення соціально-економічного розвитку всіх регіонів.</p>	<p align="center">Самостійна робота студентів.</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем: 1. Світова практика міжбюджетних відносин. 2. Асиметрія регіонального розвитку та бюджетне вирівнювання 3. Організація міжбюджетних потоків в Україні. 4. Порядок виділення та використання окремих видів субсидювання</p> <p>Індивідуальне завдання: Здійснити аналіз міжбюджетного вирівнювання в Україні за останні п'ять років. Порівняти практику міжбюджетного регулювання України з однією із зарубіжних країн (на вибір). Зробити відповідні висновки та пропозиції. Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань в СУН «MOODLE»</p> <p align="center">Практичне заняття №10</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжбюджетні відносини і суть фінансового вирівнювання 2. Бюджетне регулювання та види міжбюджетних трансферів 3. Реформування міжбюджетних відносин <p align="center">Практичне заняття №11</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Механізм вирівнювання за рахунок дотацій 2. Порядок та умови надання субвенцій 3. Порядок розрахунку фінансової спроможності територіальної громади 	<p align="center">6</p> <p align="center">2</p> <p align="center">2</p>
<p>Аналізувати поняття профіциту та дефіциту бюджету. Пояснювати їхню сутність та вплив на фінансову стійкість держави. Розуміти механізми формування та обчислення фінансових результатів бюджету.</p>	<p>Тема 9. Профіцит бюджету. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування</p> <p align="center">Лекція №9</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Профіцит бюджету 2. Сутність дефіциту бюджету та його види 3. Бюджетний дефіцит: визначення, причини виникнення, наслідки 4. Джерела фінансування бюджетного дефіциту <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 1-2; 5; 7 Інтернет-джерела: 1; 3-7; 12</p>	<p align="center">2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>Характеризувати основні джерела фінансування бюджетного дефіциту та їхні наслідки для фінансової політики країни.</p> <p>Усвідомлювати важливість забезпечення фінансової стабільності та ефективного управління бюджетними ресурсами для запобігання негативним наслідкам дефіциту бюджету.</p>	<p align="center">Самостійна робота студентів.</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем: 1. Бюджетний дефіцит, його причини, наслідки, шляхи подолання. 2. Джерела фінансування бюджетного дефіциту та шляхи його скорочення 3. Оптимізація бюджетного дефіциту: фіскальні правила та обмеження в бюджетному процесі 4. Практичний досвід зарубіжних країн в управлінні бюджетним дефіцитом та профіцитом Індивідуальне завдання: Провести аналіз державного бюджету за останні п'ять років. Зробити висновки та обґрунтувати їх. Надати власні пропозиції щодо оптимізації бюджетного дефіциту/ профіциту. Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань в СУН «MOODLE»</p> <p align="center">Практичне заняття №12</p> <p>Питання до заняття 1. Суть дефіциту та профіциту бюджету та причини їх виникнення 2. Основні концепції збалансованості бюджету 3. Причини виникнення та соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту</p> <p align="center">Практичне заняття №13</p> <p>Питання до заняття 1. Джерела фінансування бюджетного дефіциту та шляхи його скорочення 2. Управління бюджетним дефіцитом: фінансово-правові та процедурні аспекти 3. Джерела фінансування бюджетного дефіциту</p>	<p align="center">6</p> <p align="center">2</p> <p align="center">2</p>
<p>Аналізувати дієвність системи державного кредитування бюджету та механізмів надання державних гарантій у контексті фінансової стійкості країни.</p> <p>Пояснювати роль державного кредитування та</p>	<p align="center">Тема 10. Державне кредитування бюджету та державні гарантії</p> <p align="center">Лекція №10</p> <p>План лекції 1. Сутність та особливості державного кредитування бюджету 2. Класифікація видів державного кредитування бюджету 3. Держава як гарант. Сутність державних гарантій</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 1-2; 5; 7 Інтернет-джерела: 1; 3-7; 12</p>	<p align="center">2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>державних гарантій у забезпеченні фінансових потреб державного бюджету та підтримці соціально-економічного розвитку.</p> <p>Розуміти механізми та умови отримання державного кредитування та надання державних гарантій як інструментів фінансової підтримки державних програм та проектів.</p> <p>Характеризувати вплив державного кредитування та державних гарантій на фінансову стабільність та розвиток економіки країни.</p>	<p align="center">Самостійна робота студентів.</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль державного кредитування у забезпеченні фінансової стабільності бюджету. 2. Роль державних гарантій у забезпеченні доступу до фінансових ресурсів для малого та середнього бізнесу. 3. Співвідношення між державним кредитуванням та іншими інструментами фінансової підтримки в економіці. 4. Ризики та переваги державних гарантій для державного бюджету та фінансової системи. 5. Інноваційні підходи до організації державного кредитування та гарантування в умовах цифрової економіки. 6. Перспективи розвитку державного кредитування та гарантування в контексті глобалізації та міжнародних фінансових відносин. <p>Індивідуальне завдання: Провести порівняльний аналіз систем державних гарантій в різних країнах. Визначити Ефективність державних гарантій як інструменту фінансового стимулювання економіки. Дослідити вплив державного кредитування на рівень державного боргу та фінансову стабільність. Зробити висновки та обґрунтувати їх. Надати власні пропозиції щодо оптимізації бюджетного дефіциту/ профіциту.</p> <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань в СУН «MOODLE»</p>	3
	<p align="center">Практичне заняття №12</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль державного кредитування у фінансуванні державного бюджету. 2. Механізми державного кредитування для забезпечення фінансової стабільності бюджету. 3. Роль державних гарантій у забезпеченні доступу до фінансових ресурсів для реалізації стратегічних проектів. 4. Вплив державного кредитування на рівень державного боргу та його управління. 5. Інноваційні підходи до організації державного кредитування та гарантування в умовах сучасних викликів 	2
<p>Аналізувати структуру та функції бюджетних установ з урахуванням їх ролі в системі публічних фінансів та економіки країни.</p> <p>Пояснювати принципи кошторисного фінансування бюджетних установ</p>	<p>Тема 11. Бюджетні установи та основи їх кошторисного фінансування</p> <p align="center">Лекція №11</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття бюджетної установи 2. Відкриття бюджетній установі рахунків 3. Кошторис доходів та видатків бюджетної установи <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 1-3; 5 Інтернет-джерела: 1-5; 11; 12</p>	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>з огляду на їхню функціональність та завдання.</p> <p>Розуміти механізми формування та розподілу коштів для фінансування діяльності бюджетних установ з урахуванням законодавчого та нормативного регулювання.</p> <p>Характеризувати основні джерела фінансування бюджетних установ, включаючи бюджетні асигнування, позабюджетні кошти, дотації та інші джерела.</p>	<p align="center">Самостійна робота студентів.</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правове регулювання бюджетно-кошторисного фінансування 2. Сутність кошторисно-бюджетного фінансування. Поняття, структура і значення кошторису бюджетної установи 3. Кошторисний процес 4. Використання програмно-цільового методу в бюджетному фінансуванні . <p>Індивідуальне завдання: Здійснити аналіз кошторисного фінансування бюджетної установи (на вибір) за останні п'ять років. Зробити відповідні висновки та пропозиції. Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p> <p align="center">Практичне заняття №15</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні принципи формування кошторисів бюджетних установ. 2. Роль бюджетного фінансування у забезпеченні діяльності бюджетних установ. 3. Аналіз основних джерел доходів та витрат бюджетних установ. 4. Процес планування та виконання бюджетів бюджетних установ: проблеми та перспективи. 5. Фінансовий контроль в бюджетних установах: інструменти та методи. <p align="center">Практичне заняття №16</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оптимізація витрат в управлінні бюджетними установами: стратегії та підходи. 2. Аналіз фінансової стійкості бюджетних установ: фактори та показники. 3. Роль автономних установ у системі бюджетного фінансування: можливості та обмеження. 4. Вплив бюджетного фінансування на якість послуг, наданих бюджетними установами. 5. Інноваційні підходи до кошторисного фінансування в бюджетних установах: виклики та можливості. 	<p align="center">6</p> <p align="center">2</p> <p align="center">2</p>
<p>Аналізувати та пояснювати структуру видатків державного бюджету на економічну діяльність та науку.</p> <p>Розуміти їхню роль у соціально-економічному розвитку.</p> <p>Характеризувати</p>	<p>Тема 12. Видатки бюджету на економічну діяльність та науку</p> <p align="center">Лекція №12</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Необхідність і склад видатків бюджету на розвиток економіки 2. Особливості планування і фінансування видатків, пов'язаних з економічною діяльністю 3. Фінансова підтримка малого підприємництва 4. Склад видатків на науку, джерела їх фінансування 	<p align="center">2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>основні програми та проекти, які фінансуються з бюджету в цих галузях.</p> <p>Усвідомлювати важливість цих видатків для забезпечення інноваційного зростання та наукового прогресу.</p>	<p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 2; 5; 6-8 Інтернет-джерела: 1-8; 12</p>	
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем: 1. Аналіз динаміки видатків бюджету на підтримку економічної діяльності та науки протягом останніх п'яти років. 2. Вплив бюджетного фінансування на інноваційну активність підприємств: досвід країн Європейського Союзу. 3. Оцінка ефективності використання бюджетних коштів у сфері науки за допомогою методів фінансового аналізу. 4. Формування бюджету на науково-дослідницькі проекти: проблеми та перспективи. 5. Роль грантів у розвитку наукових досліджень: порівняльний аналіз програм фінансування. 6. Співвідношення бюджетних видатків на економіку та науку в контексті забезпечення інноваційного розвитку. Індивідуальне завдання: 1. Проаналізуйте частку видатків на розвиток економіки у ВВП і частку видатків на розвиток економіки у зведеному бюджеті.. Здійсніть порівняльний аналіз. Сформулюйте висновки, надайте рекомендації. 2. Проаналізуйте видатки державного бюджету на економічну діяльність держави в розрізі функціональної класифікації за останні 10 років. Сформулюйте висновки, надайте рекомендації. 3. Проаналізуйте видатки державного бюджету на економічну діяльність держави за галузевими особливостями за останні 10 років. Сформулюйте висновки, надайте рекомендації. Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань по темі в СУН «MOODLE»</p>	6
	<p>Практичне заняття №17 Питання до заняття 1. Аналіз структури видатків бюджету на підтримку економічної діяльності та науки: складання графіків та діаграм. 2. Розрахунок витрат на конкретну програму економічного розвитку або науково-дослідницький проект. 3. Оцінка ефективності використання бюджетних коштів у сфері науки: порівняльний аналіз результатів. 4. Розробка бюджету на науковий проект або стартап: планування витрат та доходів. 5. Проведення аналізу впливу бюджетного фінансування на інноваційність економіки: збір та аналіз статистичних даних.</p>	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
	<p align="center">Практичне заняття №18</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготовка пропозиції для отримання гранту або субсидії на науковий проект: визначення цілей та обґрунтування витрат. 2. Виконання кейсу з оптимізації бюджетних витрат у сфері економічного розвитку: пошук резервів ефективності. 3. Роль студентських наукових гуртків у сприянні науковому розвитку: планування фінансових потреб та залучення коштів. 4. Аналіз фінансування малого та середнього бізнесу з державного бюджету: оцінка програм та їх впливу на розвиток. 5. Розробка стратегії маркетингу для привертання бюджетних коштів на наукові дослідження: аналіз аудиторії та підготовка презентації. 	2
<p>Аналізувати структуру та обсяг видатків державного бюджету на соціальний захист і соціальну сферу.</p> <p>Пояснювати їхню важливість та соціальний вплив, розуміти механізми функціонування та розподілу цих видатків.</p> <p>Характеризувати основні програми та проекти, що фінансуються з бюджету в цих напрямках.</p> <p>Усвідомлювати важливість ефективного управління бюджетними ресурсами для забезпечення соціальної справедливості та підтримки найбільш вразливих верств населення.</p>	<p>Тема 13. Видатки бюджету на соціальний захист і соціальну сферу</p> <p align="center">Лекція №13</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність понять: «соціальна сфера», «соціальний захист», «соціальне забезпечення» 2. Характеристика видатків бюджетів на соціальну сферу 3. Особливості бюджетного фінансування соціального захисту та соціального забезпечення <p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Основні: 1-6 Додаткові: 2; 5; 6-8 Інтернет-джерела: 1-8; 12</p>	2
	<p align="center">Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль державного фінансування у забезпеченні соціального захисту населення: аналіз програм та соціальних послуг. 2. Ефективність використання бюджетних коштів у сфері соціального захисту: оцінка результатів та проблеми. 3. Фінансування системи медичного страхування та медичної допомоги: аналіз моделей та тенденцій. 4. Роль бюджетних видатків у розвитку освіти та підвищенні якості освітніх послуг: пріоритети та напрями реформ. 5. Фінансування програм з підтримки малозабезпечених та вразливих груп населення: аналіз досвіду та ефективність заходів. 6. Забезпечення доступу до житла для потребуючих шляхом бюджетного фінансування: проблеми та можливості. <p>Аналітичне завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте склад і структуру видатків Державного бюджету України на соціальний захист пенсіонерів за останні десять і більше років. Наведіть приклади та їхні наслідки. <p>Сформулюйте висновки та пропозиції</p>	6

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
	<p>2. Проаналізуйте склад і структуру видатків Державного бюджету України на соціальний захист сім'ї, дітей та молоді за останні десять і більше років. Наведіть приклади та їхні наслідки. Сформулюйте висновки та пропозиції</p> <p>3. Склад і структура видатків бюджетів в Україні на соціальний захист та соціальне забезпечення, їх динаміка за останні десять і більше років. Розподіл видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення між ланками бюджетної системи (динаміка за останні десять і більше років). Сформулюйте висновки та пропозиції.</p> <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань по темі в СУН «MOODLE»</p>	
	<p align="center">Практичне заняття №19</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Видатки бюджету на соціальну допомогу та забезпечення соціальних гарантій 2. Розподіл видатків між бюджетами в Україні на фінансування соціального захисту населення 3. Видатки бюджету на соціальне страхування та пенсійне забезпечення 	2
	<p align="center">Практичне заняття №20</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Видатки бюджету на освіту 2. Видатки бюджету на охорону здоров'я 3. Видатки бюджету на культуру та мистецтво 4. Видатки бюджету на фізичну культуру та спорт 	2
<p>Аналізувати витрати бюджету на оборону та управління.</p> <p>Пояснювати їх призначення та важливість для національної безпеки та ефективного функціонування держави.</p> <p>Розуміти механізми</p>	<p>Тема 14. Видатки бюджету на оборону та управління</p> <p align="center">Лекція №14</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Склад видатків бюджету на оборону 2. Склад видатків бюджету на громадський порядок, безпеку та судову владу 3. Видатки бюджету на державне управління, їх склад 4. Оплата праці державних службовців <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 1-5 Інтернет-джерела: 1-4; 12</p>	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>розподілу бюджетних коштів на ці напрями. Характеризувати основні програми та проекти в галузі оборони та управління, усвідомлювати вплив цих витрат на економіку та соціальну сферу країни.</p>	<p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем: 1. Принципи здійснення формування оборонного бюджету, призначення його планових і позапланових видатків 2. Повноваження місцевих бюджетів у сфері оборони 3. Особливості фінансування проведення виборів і референдумів, нормативно-правове регулювання управління; 4. Розмежування повноважень бюджетів на управління, недоліки у плануванні видатків бюджету на державне управління 5. Видатки бюджету на екологічну безпеку, їх склад і призначення 6. Перспективи розвитку військової науки</p> <p>Індивідуальне завдання: 1. Проаналізуйте видатки зведеного бюджету на управління в розрізі функціональної класифікації за останні 10 років. Особливу увагу приділіть співвідношенню видатків на управління місцевого та державного бюджетів у складі зведеного бюджету. Сформулюйте висновки, надайте рекомендації 2. Проаналізуйте видатки зведеного бюджету на управління в розрізі програмної класифікації за останні 10 років. Особливу увагу приділіть співвідношенню видатків на управління місцевого та державного бюджетів у складі зведеного бюджету. Сформулюйте висновки, надайте рекомендації 3. Дослідіть вплив чинного законодавства та політичних чинників на зміну обсягів видатків на управління за весь період незалежності України. Фінансуванню яких статей надають перевагу? Чому саме? Сформулюйте висновки, надайте рекомендації.</p> <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань по темі в СУН «MOODLE»</p>	<p style="text-align: center;">6</p>
	<p style="text-align: center;">Практичне заняття №21</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Функціональне призначення і склад видатків бюджету на управління й оборону, основи їхнього планування та фінансування 2. Видатки бюджету на вищі органи державного управління, органи місцевої влади та місцевого самоврядування 3. Видатки бюджету на оборону 	<p style="text-align: center;">2</p>
	<p style="text-align: center;">Практичне заняття №22</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Видатки бюджету на громадський порядок, безпеку та судову владу 2. Видатки бюджету на зовнішньополітичну діяльність 	<p style="text-align: center;">2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
<p>Аналізувати видатки бюджету на обслуговування державного боргу з метою з'ясування їхньої структури, динаміки та впливу на фінансову стійкість країни.</p> <p>Пояснювати причини зростання або зменшення таких видатків та їхнє значення для економіки.</p> <p>Розуміти механізми формування та обслуговування державного боргу.</p> <p>Характеризувати основні фінансові інструменти та програми, що застосовуються в цій сфері, усвідомлювати наслідки таких витрат для бюджетної політики та економічного розвитку країни.</p>	<p>Тема 15. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу</p> <p style="text-align: center;">Лекція №15</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність державного боргу, його класифікація 2. Державні (місцеві) запозичення 3. Система управління державним боргом. Обслуговування державного боргу 4. Державний борг і економічна безпека держави <p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Основні: 1-6 Додаткові: 1-5 Інтернет-джерела: 1-4; 9-12</p>	2
	<p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції.</p> <p>Індивідуальне завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здійсніть дослідження тенденцій та стану використання в Україні державних позик, забезпечених казначейськими зобов'язаннями (векселями) за останні 10 років. Сформулюйте висновки про економічні, політичні та інші чинники впливу на використання казначейських векселів в Україні. Надайте рекомендації. 2. Дослідіть стан місцевого боргу за останні 10 років у розрізі бюджетної класифікації боргу та в розрізі позичальників. Проаналізуйте загальну тенденцію та чинники на стан заборгованості за найбільшими позичальниками. Надайте рекомендації. 3. Дослідіть склад, структуру та стан умовного державного боргу за останні 10 років в Україні. Проаналізуйте загальну тенденцію та чинники впливу на стан заборгованості. Сформулюйте висновки, надайте рекомендації. 4. Дослідіть тенденції розвитку боргової політики за останні 10 років і розрахуйте показники боргової безпеки України за стандартною моделлю Світового банку. Результати дослідження оформіть як таблицю. Сформулюйте висновки, надайте рекомендації щодо вдосконалення боргової політики країни. <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань по темі в СУН «MOODLE»</p>	3
	<p style="text-align: center;">Практичне заняття №23</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розрахунок обсягу видатків бюджету на обслуговування державного боргу за певний період на основі доступних даних. 2. Аналіз структури видатків на обслуговування державного боргу: складання діаграм чи графіків для візуалізації. 3. Оцінка впливу зміни процентної ставки на витрати бюджету на обслуговування державного боргу: моделювання різних сценаріїв. 4. Порівняльний аналіз витрат на обслуговування державного боргу різних країн: складання таблиць та аналіз різниць. 	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
	5. Вивчення факторів, що впливають на вартість обслуговування державного боргу та їхній взаємозв'язок. 6. Розробка стратегії оптимізації витрат на обслуговування державного боргу: визначення пріоритетів та рекомендацій.	
Аналізувати концепцію бюджетної безпеки та її складові елементи. Пояснювати важливість забезпечення фінансової стабільності та безпеки для економічного розвитку.	Тема 16. Бюджетна безпека Лекція №16 План лекції 1. Сутність бюджетної безпеки держави як складової фінансової безпеки 2. Механізм забезпечення бюджетної безпеки держави 3. Індикатори бюджетної безпеки держави та їх розрахунок Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 4-8 Інтернет-джерела: 1-4; 10	2
Розуміти фактори, що впливають на бюджетну безпеку та їхні наслідки. Характеризувати стратегії та інструменти управління бюджетною безпекою, усвідомлювати ризики та загрози для фінансової стійкості країни та шляхи їхнього подолання.	Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем: 1. Роль фінансових ресурсів у забезпеченні бюджетної безпеки: аналіз джерел формування та використання коштів. 2. Визначення ключових загроз бюджетній безпеці та шляхів їх уникнення або зменшення ризиків. 3. Оцінка стану бюджетної безпеки в контексті макроекономічних показників та фінансової стійкості країни. 4. Вивчення впливу економічних криз та зовнішніх загроз на бюджетну безпеку та методів їх подолання. 5. Роль бюджетної політики у забезпеченні бюджетної безпеки: аналіз фіскальних стратегій та рішень. 6. Вивчення міжнародного досвіду у забезпеченні бюджетної безпеки: аналіз кращих практик та рекомендацій для впровадження в українські умови. 7. Розробка стратегії забезпечення бюджетної безпеки на рівні регіонів чи місцевих громад. 8. Аналіз ролі банківської системи та фінансового ринку у забезпеченні бюджетної безпеки країни. Індивідуальне завдання: Проаналізувати основні соціально-економічні чинники, що впливають на бюджетну безпеку, такі як економічний зріст, інфляція, збільшення витрат на соціальні програми тощо. Визначити основні напрямки державної політики та програми, спрямовані на покращення бюджетної безпеки. Розробити конкретні рекомендації та заходи для покращення бюджетної безпеки в Україні, враховуючи виявлені проблеми та тенденції. Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань в СУН «MOODLE»	3

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
	<p align="center">Практичне заняття №24</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз структури державного бюджету України та його вплив на бюджетну безпеку. 2. Оцінка рівня бюджетної стійкості країни через аналіз макроекономічних показників. 3. Аналіз міжнародного досвіду у забезпеченні бюджетної безпеки. 4. Розробка стратегії зменшення дефіциту та оптимізації витрат в урядових програмах. 5. Аналіз ступеня фінансової самостійності країни через призму бюджетної безпеки. 6. Вивчення ризиків та загроз для бюджетної безпеки. 7. Розробка плану дій для підвищення бюджетної безпеки. 	2
<p>Аналізувати принципи та методи бюджетного ризик-менеджменту. Пояснювати його роль у забезпеченні фінансової стійкості та ефективного управління бюджетом. Розуміти основні види бюджетних ризиків та їхні наслідки для фінансової ситуації країни.</p>	<p>Тема 17. Бюджетний ризик-менеджмент Лекція №17</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджетні ризики 2. Сутність та сучасні технології управління бюджетними ризиками 3. Ризики дохідної частини бюджету та управління ними 4. Ризики видаткової частини та управління ними <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 1-5 Інтернет-джерела: 1-4; 9-12</p>	2
<p>Характеризувати методики та інструменти оцінки та управління бюджетними ризиками, усвідомлювати важливість запровадження ефективних систем бюджетного ризик-менеджменту для досягнення фінансової стабільності та зменшення ризиків.</p>	<p align="center">Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Індивідуальне завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідити бюджетні ризики та визначити їх вплив на бюджетну безпеку. 2. Дослідити ризики ефективності місцевих бюджетів на рівні територіальних громад. 3. Фіскальні ризики та їх вплив на показники державного бюджету наступного року. 4. Концепція управління бюджетними ризиками в сучасних умовах. 5. Аналітична робота на тему «оцінку та моніторинг фіскальних ризиків та огляд видатків» <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань по темі в СУН «MOODLE»</p>	3
	<p align="center">Практичне заняття №25</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація бюджетних ризиків 2. Чинники бюджетних ризиків на стадіях бюджетного процесу 3. Управління ризиками дохідної та видаткової частини 4. Дефіцит бюджету і державний борг як складові бюджетних ризиків 	2
Індивідуальне завдання	Розробка ментальної карти/ розробка проєкту/ участь у наукових заходах	21
РАЗОМ		180/6

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.

Основна література

1. Алексеев І.В, Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Ливдар М.В. Бюджетна система: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019.400 с.
2. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л. І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
3. Бюджетний кодекс України (із змінами): Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
4. Дема Д. І., Шубенко І. А., Фещенко Н. М. Бюджетна система: підручник. Житомир: Житомирський національний агроекологічний університет, 2019. 396 с.
5. Миськів Г. Бюджетна система: теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях): навчальний посібник. Львів: Растр-7, 2020. 272 с.
6. Піхоцька О.М., Фурдичко Л.Є., Синютка Н.Г. Бюджетна система: навчальний посібник. Львів: ТНЕУ, 2019. 328 с.

Додаткові джерела

1. Бюджетна система: тенденції розвитку / [В.М. Мазярчук та ін.]; під ред. В.М. Мазярчука. Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 384 с.
2. Бюджетно-податкова безпека: навчальний посібник / за ред. Г. В. Миськів. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 276 с
3. Донос Леонід, Плоский Костянтин Упровадження та вдосконалення Громадського бюджету: практичні рекомендації: методичні рекомендації. Київ, 2019. 98 с.
4. Карлін М. І., Проць Н. В., Борисюк О. В. Публічні фінанси: навчальний посібник; за ред. д. е. н., проф. М. І. Карліна.Електронне видання. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с.
5. Луніна І. О., Бондарук Т. Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навч. посіб. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. 304 с.
6. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях): навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
7. Наталія Балдич, Наталія Гринчук, Наталія Ходько, Любомир Чорній, Ярослав Глібіщук Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування: Практичний посібник. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/605/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_5.pdf
8. Податковий кодекс України (із змінами):: Відомості Верховної Ради України, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
9. Тетяна Овчаренко, Інна Святна, Ангела Бочі, Ольга Шубіна Запровадження цілісного середньострокового планування бюджету ОТГ. Посібник. Київ. 2020. 88 с.

Інтернет-ресурси.

1. Державна казначейська служба: URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>
2. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Державний веб-портал бюджету для громадян open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
4. Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/>
5. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>
6. Офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <https://rada.gov.ua/>
7. Офіційний веб-портал Державної податкової служби України URL: <https://tax.gov.ua/>
8. Офіційний веб-портал Міністерства фінансів України URL: <https://www.minfin.gov.ua/>
9. Офіційний веб-сайт Державної аудиторської служби URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
10. Офіційний веб-сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <http://www.sdfm.gov.ua/>
11. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
12. Ціна держави. URL: <https://cost.ua/ru/>